

01

Ktorú dvojicu slov možno doplniť na zakryté miesta tak, aby vznikol zmysluplný text?

Pri anglickom mene Elijah [ilajdža] sa v češtine a slovenčine ustálila výslovnosť [elijah]. Anglická a poslovenčená, resp. počeštená výslovnosť sú si teda dosť []. Keď fanúšikovia na festivale v Karlových Varech kričali na známeho herca Elijaha Wooda: [elijah, elijah!], predstaviteľ hobita Froda z Pána prsteňov [], že skandujú jeho meno.

- A) podobné / sa pohoršil
- B) podobné / netušil
- C) vzdialené / sa pohoršil
- D) vzdialené / netušil

02

Ktorú dvojicu slov možno doplniť na zakryté miesta tak, aby vznikol zmysluplný text?

Slovenskej prekladateľke knihy Roky dala spisovateľka Ernaux poriadne zabráť. [] rozsiahle rešerše, pretože v knihe sú odvolávky na udalosti, ktorým by Slováci [] rozumieť.

- A) Robila / museli
- B) Robila / nemuseli
- C) Nerobila / museli
- D) Nerobila / nemuseli

03

Ktorú dvojicu slov možno doplniť na zakryté miesta tak, aby vznikol zmysluplný text?

Jedináčikovia sa v minulosti vyskytovali [], možno aj preto ich zvykli považovať za rozmazaných, egoistických a nechotných sa prispôbiť. S takzvaným syndrómom jedináčika sa spája aj niekoľko [] predpokladaných vlastností, ako napríklad samostatnosť, nezávislosť či cieľavedomosť.

- A) zriedkavejšie / pozitívnych
- B) zriedkavejšie / negatívnych
- C) častejšie / pozitívnych
- D) častejšie / negatívnych

04

Ktorú dvojicu slov možno doplniť na zakryté miesta tak, aby vznikol zmysluplný text?

Ešte nedávno bolo online zoznamovanie veľmi stigmatizované. Bežne sa stávalo, že páry, ktoré sa zoznámili online, radšej [], ako sa stretli. Niektoré súčasné zoznamovacie aplikácie odstránili túto stigmu a zoznamovanie bolo zrazu [].

- A) priznali / zahanbujúce
- B) priznali / populárne
- C) nepriznali / zahanbujúce
- D) nepriznali / populárne

05

Intenzívne posudzujeme budúcnosť nákladnej pozemnej techniky, protiraketovej obrany, cvičného letectva alebo osobnej výzbroje vojakov. Ale taktiež ďalších súčastí ťažkej brigády (logistika, komunikácia, PVO, bezpilotné prostriedky, ako aj ochrana proti nim), ktoré sú možno pre verejnosť menej atraktívne ako jasne „viditeľné“ obrnené vozidlá či tanky, z hľadiska ich dôležitosti pre jej celkovú spôsobilosť sú však na podobnej úrovni.

Na čo sa vzťahuje podčiarknuté zámeno v texte?

- A) na nákladnú pozemnú techniku
- B) na ťažkú brigádu
- C) na súčasť logistiky a komunikácie
- D) na verejnosť, ktorá sleduje výbavu armády

06

Pred niekoľkými rokmi genetici a paleoantropológovia priniesli dôkazy, ktoré naznačovali, že neandertálcovia neboli iba naši ľudskí „susedia“, ale aj naši priami predkovia a dodnes v sebe nosíme časť neandertálskej DNA. Najprv boli štúdie považované za odvážne, ale tento rok sa stal vedec Svante Pääbo, ich hlavný autor, laureátom Nobelovej ceny za fyziológiu alebo medicínu.

Na čo sa vzťahuje podčiarknuté zámeno v texte?

- A) na autora
- B) na neandertálcov
- C) na štúdie
- D) na dôkazy

12

V uvedenom texte je poprehadzované poradie viet. Keď vety zostavíme do zmysluplného poradia, ktorá veta bude predposledná?

- V1 Z baníckej osady razom urobil slobodné kráľovské mesto.
 V2 V 14. storočí sa začali šíriť správy, že v potoku Rudnica v Kremnických vrchoch našli zlato.
 V3 A založil aj mincovňu, aby sa tu mohli raziť kvalitné peniaze.
 V4 Zlatokopi si šli nohy polámať, aby sa tam čo najskôr dostali.
 V5 Náš múdry panovník tiež dlho nelenil.

- A) V1
 B) V3
 C) V4
 D) V5

13

V uvedenom texte je poprehadzované poradie viet. Keď vety zostavíme do zmysluplného poradia, ktorá veta bude predposledná?

- V1 Iniciátori tejto kampane ich postupne dopĺňajú do virtuálnej mapy.
 V2 Astronomické účty za energie znamenajú, že si milióny ľudí nebudú môcť zapnúť kúrenie, keď v zime klesne teplota.
 V3 No zároveň zdôrazňujú, že tepelné banky môžu byť iba krátkodobým riešením tejto krízy.
 V4 Do kampane nazvanej Teplé privítanie sa ich už zaregistrovalo viac ako 1100 a ich počet stále rastie.
 V5 Situácia je taká zlá, že obecné úrady, charity, múzeá či knižnice pripravujú tepelné banky.

- A) V1
 B) V3
 C) V4
 D) V5

Ukážka 1

Keď americký biochemik Linus Pauling v roku 1970 vyzval verejnosť, aby proti prechladnutiu bojovala vysokými dávkami vitamínu C, nebol dôvod neveriť mu. Pauling patril k najuznávanejším a najpopulárnejším vedcom v USA, v roku 1954 získal Nobelovu cenu za chémiu a v roku 1962 aj Nobelovu cenu za mier, a to vďaka kampani proti testom jadrových zbraní.

Paulingovo tvrdenie, že vysoké dávky vitamínu C zabráni prechladnutiu, preverovalo od roku 1970 niekoľko štúdií. Ich výsledky v roku 2007 zhrnula do veľkej metaanalýzy nezávislá medzinárodná skupina expertov. Celkovo išlo o 30 rôznych výskumov, na ktorých sa zúčastnilo 11 350 ľudí, pričom každý z nich denne užíval vyššie dávky vitamínu C, a to minimálne 200 mg denne. Každá zo štúdií obsahovala kontrolu placebom. Výskumy na bežnej dospeljej populácii ukázali, že vďaka vitamínu C sa trvanie prechladnutia skrátilo o 8 %, u detí o 13 %. Ako prevencia proti prechladnutiu sa však vitamín C v bežnej populácii neosvedčil a výskumníci konštatovali, že „u bežného človeka vitamín C zlyhal ako terapeutický prostriedok proti prechladnutiu“.

Výrazne odlišné dáta ukázali len štúdie, v ktorých podávali vitamín C ľuďom pod veľkým psychickým a fyzickým stresom. Napríklad vojakom, lyžiarom či maratóncom. Celkovo išlo o 642 jednotlivcov, pri ktorých kleslo riziko prechladnutia o 52 %. To by mohlo čiastočne vysvetľovať, prečo sa Linus Pauling mýlil. Vo svojej prvej knihe o vitamíne C sa opieral o výsledky štúdie, ktorej výskumnou vzorkou boli deti na lyžiarskom výcviku v Alpách.

(P. Kováč – Vitamín C ako ochrana proti prechladnutiu?, dennikn.sk, upravené)

14

Ktoré tvrdenie o Linusovi Paulingovi je podľa ukážky 1 pravdivé?

- A) Jeho prelomový objav týkajúci sa vitamínu C bol neskôr potvrdený celým radom štúdií a riadime sa ním dodnes.
 B) Napriek výnimočným vedeckým úspechom bola jedna z jeho známych teórií vyvrátená vedeckými dôkazmi.
 C) Ako vedec sa venoval aj výskumu jadrovej energie a jej negatívneho vplyvu na človeka.
 D) Bol síce úspešným biochemikom, no mýlil sa vo svojich teóriách, ktoré sa týkali pediatrie (detského lekárstva).

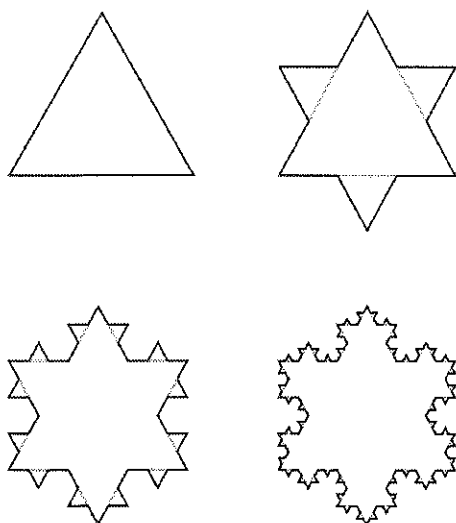
25

Dvojica pojmov *ovocie* → *banán* je v rovnakom logickom vzťahu ako dvojica pojmov

- A) policajt → policajtko.
- B) mesto → Bratislava.
- C) súčet → plus.
- D) továrň → čokoláda.

26

Nasledujúca postupnosť obrázcov je utvorená podľa istého princípu:

Kolko strán má obrazec, ktorý v postupnosti nasleduje?

- A) 1024
- B) 768
- C) 432
- D) 243

27

Nasledujúca postupnosť čísel je utvorená podľa istého princípu:

1, 1, 2, 4, 7, 13, 24, 44, ...

Ktoré z uvedených čísel by mohlo nasledovať?

- A) 44
- B) 68
- C) 71
- D) 81

28

Vymysleli sme istý systém, podľa ktorého priradujeme slovám čísla. Tu je niekoľko príkladov:

dom → 1	klavír → 2	kolobežka → 4
komín → 2	tík → 0	stolík → 2
polovica → 4	a → 1	tenis → 2

Ktorému z nasledujúcich slov sme podľa tohto systému správne priradili číslo?

- A) pes → 0
- B) kufor → 1
- C) astronaut → 4
- D) stonožka → 4

29

Vymysleli sme istý systém, podľa ktorého priradujeme skratkám čísla. Tu je niekoľko príkladov:

SND → 3	Mgr. → 1	MŠVVaŠ SR → 7
TANAP → 5	OSN → 3	Bc. → 1
atď. → 0	mRNA → 3	napr. → 0

Ktorej z nasledujúcich skratiek sme podľa tohto systému správne priradili číslo?

- A) Ing. → 1
- B) VŠMU → 3
- C) JUDr. → 4
- D) ZSSK → 5

41

Miško sa hrá s číslami. Zvolí si konkrétne číslo a postupne s ním trikrát za sebou urobí nasledovné:

- pripočíta k nemu jeho ciferný súčet,
- ak vznikne párne číslo, pripočíta k nemu číslo 3, ak vznikne nepárne číslo, vynásobí ho číslom 3.

Ktoré číslo dostal, ak si na začiatku zvolil číslo 148?

- A) 4 536
B) 1 521
C) 1 515
D) 483

42

Tabuľka obsahuje údaje o tom, koľko percent 12 až 18-ročných detí žije na Slovensku v určitom type rodinného prostredia.

rodinné prostredie	veková kategória						
	12 rokov	13 rokov	14 rokov	15 rokov	16 rokov	17 rokov	18 rokov
rodina úplná	62,5	75,4	66,3	71,0	65,7	70,7	66,4
rodina doplnená (jeden rodič nevlastný)	12,5	14,2	21,4	15,6	16,7	12,2	17,5
rodina neúplná (len s jedným rodičom)	25,0	9,6	11,7	12,4	16,4	16,6	14,7
iné	0,0	0,8	0,6	1,0	1,2	0,5	1,4

Ktoré z uvedených tvrdení je podľa údajov v tabuľke nepravdivé?

- A) V každej vekovej kategórii žije viac ako polovica detí v úplnej rodine.
B) Až štvrtina 12-ročných detí žije v neúplnej rodine.
C) Najväčší podiel detí, ktoré žijú v rodine s jedným nevlastným rodičom, je medzi 14-ročnými deťmi.
D) Iba v jednej vekovej kategórii žije viac detí v neúplnej rodine ako v doplnenej rodine.

43

Tabuľka obsahuje počty jednotlivých typov základných škôl, ktoré boli evidované v rokoch 2018, 2019 a 2020 v jednotlivých krajoch Slovenska.

Kraj	2018			2019			2020		
	štátne	súkromné	cirkevné	štátne	súkromné	cirkevné	štátne	súkromné	cirkevné
Bratislavský	129	21	11	131	20	10	133	23	10
Trnavský	204	2	6	202	3	6	201	4	7
Trenčiansky	182	4	9	181	4	9	180	4	9
Nitriansky	269	2	19	265	2	19	262	2	19
Žilinský	231	5	18	230	6	18	230	6	18
Banskobystrický	249	10	11	249	9	10	246	9	10
Prešovský	371	7	24	366	7	24	361	8	24
Košický	275	10	18	273	11	19	273	11	19

Ktoré z uvedených tvrdení je podľa údajov v tabuľke nepravdivé?

- A) Vo všetkých sledovaných rokoch bolo najviac štátnych základných škôl v Prešovskom kraji.
B) Počet štátnych základných škôl sa v roku 2020 nezmenil oproti predchádzajúcemu roku v dvoch krajoch.
C) Vo všetkých sledovaných rokoch bol počet cirkevných škôl rovnaký práve v troch krajoch.
D) V Žilinskom kraji bolo v roku 2019 trikrát viac cirkevných škôl ako súkromných.